



Sygn. akt V CSK 213/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa J. S.

przeciwko B. Sp. z o.o. w R.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 lutego 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 28 listopada 2013 r.,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 r. oddalił powództwo J. S. przeciwko B. sp. z o.o. w R. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, tj. wyroku Sądu Okręgowego w G.- Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 31 grudnia 2002 r. (... 70/01), co do należności głównej w kwocie 10 408,07 zł z odsetkami.

Z ustaleń wynika, że wyrokiem tym zasądzono od J. S. na rzecz B. kwotę 388.532,70 zł tytułem zapłaty za wykonane roboty budowlane, polegające na remoncie i modernizacji kamienicy w R. przy ul. S. 3, oddalone natomiast zostało powództwo wzajemne o zasądzenie kwoty 17.650 zł tytułem kar umownych za opóźnienie oraz 150.000 zł z tytułu rękojmi za wady fizyczne obiektu. Wyrok został oparty na ustaleniu, że roboty zostały wykonane zgodnie ze sztuką budowlaną i zgodnie z projektem, z wyjątkiem odstępstwa dotyczącego stropu nad salą taneczną i kuchnią. Apelacja J. S. od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 19 marca 2004 r.

Powód usiłował wzruszyć prawomocny wyrok, wnosząc skargę o wznowienie postępowania, w której powołał się na nowy dowód w postaci opinii rzeczoznawcy budowlanego sporządzonej w 2005 r., stwierdzającej szereg istotnych wad wykonawczych. Skarga to została prawomocnie odrzucona postanowieniem z dnia 16 maja 2007 r., z uwagi na brak ustawowej podstawy wznowienia.

Powód podejmował dalsze wysiłki zmierzające do wykazania, że roboty budowlane zostały wykonane wadliwie. W 2007 r. wniósł pozew przeciwko B. o zasądzenie kwoty 312 000 zł tytułem odszkodowania za szkodę poniesioną przy realizacji umowy, opierając roszczenie na podstawie prawnej określonej w art. 637 i 566 k.c. Pozew ten został odrzucony w sprawie ... 176/07, bowiem, w ocenie Sądu Okręgowego w K., roszczenie powoda było tożsame z dochodzonym pozvem wzajemnym w sprawie ... 70/01. W sprawie ... 214/08 ponownie domagał się zasądzenia kwoty 312 000 zł oraz stwierdzenia odstąpienia od umowy zawartej ze spółką B. Także ten pozew został odrzucony postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2009 r. z uwagi na tożsamość roszczeń oraz wskazanie, że odstąpienie od umowy stanowi oświadczenie woli strony, które nie może być zastąpione orzeczeniem sądu.

Z ustaleń wynika także, iż w dniu 19 kwietnia 2010 r. powód złożył pozwanej spółce na piśmie oświadczenie o odstąpieniu od umowy w związku ze stwierdzonymi w decyzji Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego z dnia 5 maja 2008 r. istotnymi wadami wykonanych robót budowlanych. Oświadczył ponadto, że w związku ze stwierdzeniem tych wad i odstąpieniem od umowy przysługuje mu wobec spółki wierzytelność o zwrot kwoty 530.000 zł, którą zapłacił spółce w wykonaniu umowy i wierzytelność tę potrącił z wierzytelnością spółki wynikającą z wyroku w sprawie ... 70/01, zatem wierzytelność spółki wygasła wskutek potrącenia.

Sąd Okręgowy oddalając powództwo uznał, że potrącenie może stanowić podstawę powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). W ocenie Sądu jednak, dokonane w dniu 19 kwietnia 2010 r. potrącenie było bezskuteczne, bowiem dotyczyło wierzytelności, która powodowi nie przysługiwała. Roszczenie o odstąpienie od umowy wygasło, skoro zostało zgłoszone po upływie terminu, określonego w art. 566 § 1 k.c., a powód nie udowodnił, aby pozwany podstępnie zataił istnienie wady (art. 568 § 2 k.c.).

Sąd Apelacyjny, oddalając apelację powoda od tego wyroku uznał, że ujawnione po 2005 r. wady były istotne. Stwierdzono bowiem wykonanie ław fundamentowych niezgodnie z projektem, wznoszenie ścian budynku w sposób dowolny, bez integracji rzutu poziomego ław ze ścianami budynku, brak ław fundamentowych pod ścianami poprzecznymi oraz odstępstwa dotyczące stropów i więźby dachowej. Z protokołu Państwowego Inspektora Nadzoru Budowlanego z dnia 5 maja 2008 r. wynika, że wady te zagrażają konstrukcji budynku, wobec czego nie nadaje się on do użytkowania. Stwierdzone wady nie są tożsame z wadami, jakie J. S. zgłaszał w postępowaniu zakończonym wyrokiem w sprawie ... 70/01, stanowiącym tytuł wykonawczy. Mimo to jednak nie ma, zdaniem Sądu, podstaw do pozbawienia wykonalności tego tytułu. Podzielił Sąd ocenę, że wynikające z przepisów o rękojmi za wady fizyczne roszczenie wygasło wskutek upływu terminu określonego w art. 568 § 1 w związku z art. 656 i 638 k.c. i wskazał, że termin do zgłoszenia wad obiektu rozpoczął bieg w dniu 30 października 1998 r., to jest w dniu podpisania protokołu odbioru robót

i zakończył się po upływie trzech lat. Zdaniem Sądu, powód, jako inwestor, miał obowiązek zbadania prawidłowości wykonania robót przed podpisaniem protokołu odbioru, a nawet wcześniej, bowiem chodziło o roboty ulegające zakryciu, co obligowało go do dokonania sprawdzenia przed rozpoczęciem następnego etapu robót. Niezależnie od tego, powód nie udowodnił podstępnego zatajenia ujawnionych po zakończeniu poprzedniego procesu wad, co uprawniałoby go do dochodzenia roszczeń z rękojmi po upływie trzyletniego terminu od oddania obiektu budowlanego (art. 568 § 3 k.c.). Z tego względu, w ocenie Sądu, nie można uznać, aby miał wobec pozwanej wierzytelność, którą mógłby potrącić i skutecznie domagać się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego opiewającego na tę wierzytelność.

Powód wniósł od powyższego wyroku skargę kasacyjną, opartą na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach pierwszej zarzucił naruszenie art. 568 § 1, art. 568 § 2 i art. 563 § 1 i 2 k.c. (w związku z art. 656 § 1, art. 638 oraz 563 k.c.), poprzez uznanie, że roszczenia powoda z tytułu rękojmi za wady budynku remontowanego i modernizowanego przez pozwaną wygasły wobec upływu trzyletniego terminu na dochodzenie roszczeń.

W ramach drugiej podstawy zarzucił naruszenie art. 382 w związku z art. 231 k.p.c. poprzez uznanie, że nie zostało wykazane przez powoda, aby pozwana podstępnie zataiła wady; art. 382 w związku z art. 378 i 328 § 2 oraz art. 391 k.p.c., polegające na braku odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do apelacyjnego zarzutu niezastosowania art. 568 § 2 k.c.; art. 382 w związku z 386 § 4 k.p.c. i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, poprzez zaniechania uchylenia wyroku Sądu Okręgowego, pomimo że postępowanie w pierwszej instancji obarczone było błędami dotyczącymi braku przeprowadzenia dowodów na okoliczności istotne dla sprawy. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności ocenie podlegają zarzuty podniesione w ramach podstawy naruszenia reguł procesowych, bowiem uchybienia tego rodzaju mogą

proceed do wadliwego ustalenia stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia, uniemożliwiając kasacyjną kontrolę zarzutów odnoszących się do pierwszej podstawy kasacyjnej. Za trafny uznać należy zarzut braku odniesienia się przez Sąd Apelacyjny do podnoszonego w apelacji zarzutu naruszenia art. 231 k.p.c. Już w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji skarżący podnosił, że pozwany wykonawca zapewniał go o nieistnieniu wad. Wskazywał także, iż skoro roboty zostały wykonane przez pozwaną spółkę z istotnymi odstępstwami od projektu, co zostało w procesie wykazane, to pozwana, która te roboty wykonywała, musiała mieć świadomość istnienia takich wad. Zatajając zatem ten fakt przed powodem działała podstępnie, a to uchyla skutki upływu terminu z art. 568 § 1 k.c. Fakt podstępnego zatajenia wady został zatem, w ocenie skarżącego, udowodniony w drodze wnioskowania na podstawie innych udowodnionych faktów, a niezastosowanie przez Sąd Okręgowy art. 231 k.p.c., regulującego tzw. domniemanie faktyczne, stanowiło istotne naruszenie reguł procesowych, mogące mieć wpływ na treść orzeczenia. Zarzut ten został podniesiony w apelacji, jednak Sąd Apelacyjny nie poddał go ocenie, co stanowi naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. i przesądza o trafności kasacyjnego zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c. i konieczności uznania, że Sąd ten orzekał na podstawie niepełnego materiału dowodowego. Przesądza to o konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, bowiem oczywiste jest, że ustalenie, czy pozwana podstępnie zataiła wadę może mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia. Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., bowiem Sąd Apelacyjny dokonuje własnych ustaleń, opartych na własnej ocenie dowodów, zatem nie ma potrzeby uchylenia wyroku i przekazywania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji w celu wyłącznie oceny, czy istnieją podstawy do zastosowania art. 231 k.p.c. Nie są także zasadne pozostałe zarzuty odnoszące się do reguł postępowania, w szczególności dotyczące naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., uzasadnienie zaskarżonego wyroku zostało bowiem sporządzone w sposób wystarczający do dokonania oceny kasacyjnej podnoszonych w sprawie zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Trafność wskazanego wyżej zarzutu natury procesowej zwalnia Sąd Najwyższy od oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego. Kontrola kasacyjna

nie może być bowiem dokonana na podstawie niepełnego lub wadliwie ustalonego stanu faktycznego.

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.